

Evolutionsläran och kristendomen – hellre särbo än sambo!

Sara Blom, Olof Bäckersten och Christer Erséus skriver på nyårsaftonens debattsida en artikel till hyllning av Charles Darwin och till försvar för synen att Gud skapade världen genom metoden evolution, och kritiserar samtidigt intelligent design (ID)-rörelsen och kristna som inte delar deras gemensamma bibelsyn och Guds bild.

I egenskap av evolutionskritiker och debattör kring ursprungsfrågorna känner jag mig föranledd att nyansera deras framställning på några punkter. Men först en liten analogi:

En analogi

Jag ber läsaren föreställa sig ett litet sportflygplan. Förutom att flygplanet är fullt flygdugligt, är det utrustat med ett informationsbehandlingssystem i form av en datoriserad självlärande autopilot som ser till att planet tar sig dit denna finner lämpligt (t ex till depå för tankning med jämna mellanrum). Vidare har det ett system för att detektera mindre defekter och att starta interna processer som åtgärdar dessa, t ex i form av ett trasigt landningsställ, trasiga glödlampor etc. Sist men inte minst är vårt plan utrustat med ett system för tillverkning av små mystiska paket. När ett sådant paket placerats på marken aktiveras en intern programvara som under de närmaste timmarna kommer att dirigera och även utföra monteringen av en snarlik kopia av det flygplan som levererade paketet (inte med förtillverkade sektioner, utan från enkla kemiska råvaror).

Där mitt på omslagspapperet står något senare en flygfärdig miniflygmaskin med nyckeln i tändningslåset färdig att när som helst ge sig ut på sin första flygtur, också den styrd av en autopilot.

Ovanstående kan anses vara en analogi med, låt oss säga, ett litet svidknott. Knappt synligt för blotta ögat, med förmågan att själv reglera sin färd dit det önskar och utrustad med all erforderlig utrustning för att söka sin utkomst. Med självläkande förmåga (immunförsvar etc) och med förmågan att bilda och lägga ägg som kan ge upphov till nya generationer svidknott. Visserligen är svidknottets äggläggning föregången av den komplicerade process som könlig fortplantning innebär, men det kan vi bjuda på.

Visst – det är bara en analogi, flygplanet är ett livlöst ting och svidknottet en levande organism. Men kanske finns det något i spänningsfältet dem emellan som gör det så erkänt svårt för moderna människor att erövra förståelse för evolutionsmekanismerna. En undersökning i Storbritannien nyligen visade för övrigt att små barn tycks äga en nedärvd tendens till att betrakta världen ur ett kreationistiskt perspektiv, oavsett om de växer upp i en ateistisk eller troende familjemiljö. Detta bevisar naturligtvis ingenting om Gudstrons relevans, bara att denna förefaller ha varit "ändamålsenlig" under historiens gång.

Missuppfattning om ID?

Med ovanstående jämförelse som bakgrund vill jag korrigera artikelförfattarnas beskrivning om hur företrädare för intelligent design resonerar. Man skriver att *"förespråkarna för intelligent design (ID) menar att naturen är för komplex för att ha evolverat endast genom slump och naturligt urval. I stället måste en intelligens ha designat hela processen"*.

Men fullt så enkelt är det inte. ID påstår inte att alla företeelser som dagens naturvetenskap inte kan förklara automatiskt måste tillskrivas Gud. Och ingen insatt – vare sig kreationist eller ID-representant – förnekar det naturliga urvalets påverkan på levande populationer. Att detta skulle vara fallet är i bästa fall en missuppfattning, men jag ställer mig aningen frågande, eftersom undertecknad både debatterat och diskuterat sakfrågorna på tu man hand med Christer Erséus.

Till skillnad från den klassiska evolutionära förklaringen att "eftersom företeelsen existerar så måste den ha uppstått genom mutationer och naturligt urval" så är ID:s hållning följande: Vi vet att icke-biologiska företeelser som flygplan och autopiloter har intelligenta orsaker och innehåller en mängd komponenter som *i enlighet med vår erfarenhet* inte kan uppstå genom annat än en planerad och målmedveten tillverkningsprocess utförd av intelligenta varelser (ingenjörer, formgivare...). *Just därför* anser man det som en rimlig slutledning och arbetshypotes att samma förhållande gäller de biologiska strukturer som till sin karaktär som regel är vida överlägsna de mänskliga motsvarigheterna. Eller annorlunda uttryckt: naturen innehåller en mångfald strukturer och fenomen *som bättre kan förklaras i termer av en intelligent design än genom slumpmässiga förändringar och ett blint naturligt urval*. Detta är inte en defensiv tillflykt till Gud som förklaring när naturvetenskapen inte ger svaren ("God of the gaps"), utan en rationell slutledning utifrån beprövad erfarenhet av den värld vi lever i.

Ateismens och evolutionismens kanske främste tillskyndare Richard Dawkins har sagt att *"biologi är studiet av komplicerade ting som ger sken av att ha blivit konstruerade för ett syfte"* och erkänner att *"levande materia förmedlar en mäktig illusion av avsiktlig design"*.

Det tycks alltså finnas en konsensus bland såväl troende som icke troende om att den levande världen uppvisar tecken på avsiktlig design. Vad frågan gäller är om detta tecken utgör en *illusion* (à la Dawkins) eller en *realitet* (som ID-förespråkare och kreationister menar).

ID menar att evolutionsteorin inte håller måttet som förklaringsmodell till livets mångfald. Att slumpmässiga förändringar i ett datorprogram knappast kan förväntas förbättra programmets prestanda är inte en särskilt djärv förutsägelse. Och i analogi med detta bör det även gälla dess biologiska motsvarighet (mutationer i DNA). Det naturliga urvalet som enligt evolutionsbiologerna träder in som räddaren i denna prekära situation är långtifrån så effektivt som skulle krävas (det räcker inte att urvalet väljer ut den konstruktiva mutationen, det måste samtidigt *selektera bort* de miljoner mer eller mindre destruktiva mutationer som statistiskt sett sker för varje positiv mutation). Och mer än så - varje urvalsprocess innebär i praktiken en mer eller mindre allvarlig *utarmning* av det genetiska materialet. Det är välbekant för varje växt- och djurförädlare. I praktiken är det därför vi inrättar genbanker!

Detta dilemma kan knappast vara obekant för insatta evolutionsbiologer, men vädras tyvärr sällan eller aldrig i den offentliga debatten eller i undervisningen vid våra utbildningsinstitutioner.

Om utvecklingslärans betydelse

Föreställningen om evolutionsteorins avgörande betydelse för biologin, som artikelförfattarna refererar till, tycks kraftigt överdriven. För att citera Dr Marc Kirschner från Harvard Medical School: *'In fact, over the last 100 years, almost all of biology has proceeded independent of evolution, except evolutionary biology itself. Molecular biology, biochemistry, physiology, have not taken evolution into account at all.'* (citat från *Boston Globe* 23/10 2005).

Teologins rätta plats

Den teologiska diskussionen å andra sidan får diskuteras i kyrkor, synagogor och moskéer. I sina respektive kyrkor kan artikelförfattarna föra fram och kanske få gehör för sin i kristen tradition mycket udda uppfattning att "Bibelns Gud... inte... för evigt är densamme". Där kan man också argumentera för sin syn att Bibeln har två kronologiska skapelseberättelser. Et cetera, et cetera.

Troende borde vara överens om att det bara finns *En* som är värd deras hyllning. Darwin har redan tillräckligt många tillbedjare bland ateister och skeptiker och skulle säkerligen ha blivit ytterst förvånad om han fått veta att kristna i framtiden skulle komma att ansluta sig till hans hyllningskör.

En förhoppning inför Darwinåret 2009

Men Darwin var i många avseenden en lysande vetenskapsman. Av andan i hans *Om Arternas Uppkomst* att döma kan man sluta sig till att han säkerligen skulle ha välkomnat en saklig diskussion kring de mekanismer han där föreslog för evolutionen. Den dag denna diskussion kan föras i en saklig anda och i ett respektfullt samtalsklimat inom naturvetenskapens ramar alldeles oberoende av forskarens existentiella hållning, kommer mycket att vara vunnet. Låt oss hoppas att den dagen infaller under Darwinjubiléet 2009. Det vore på sin plats. Och det vore ett sätt att uppmärksamma honom mer i hans egen anda.

Göran Schmidt
evolutionskritiker
kristen